

Sygn. akt V CZ 9/17

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa R.

przeciwko K. M. i B. M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 23 marca 2017 r.,

zażaleń strony powodowej i pozwanych na wyrok Sądu Okręgowego w G.

z dnia 18 sierpnia 2016 r., sygn. akt III Ca .../16,

**1) uchyla zaskarżony wyrok i znosi postępowanie przed
Sądem drugiej instancji;**

**2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w R. wyrokiem z 8 grudnia 2015 r. zasądził solidarnie od pozwanych K. M. i B. M. na rzecz R. kwotę 1 742,76 zł z ustawowymi odsetkami od 12 grudnia 2012 roku, oddalając powództwo w pozostałej części.

Sąd Rejonowy ustalił między innymi, że pozwanym przysługuje w powodowej Spółdzielni spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w R. przy ul. Z. 3/4.

Należności pozwanych dochodzone w sprawie obejmują trzymiesięczne zaległości w opłatach eksploatacyjnych i w opłatach na fundusz remontowy, powstałe od września do listopada 2012 r. i zostały wyliczone przez Spółdzielnię na łączną kwotę 1 816,95 zł, na podstawie stawek tych opłat ustalonych na rok 2012 uchwałą nr 244/2011 Rady Nadzorczej powodowej Spółdzielni.

Sąd pierwszej instancji ustalił również wysokość stawek opłat eksploatacyjnych i opłat na fundusz remontowy przyjętych na rok 2011 uchwałą nr 46/2010 Rady Nadzorczej powodowej Spółdzielni. Stwierdził bowiem, że wobec uznania za nieważną, przez Sąd w innej sprawie, określonej uchwałą Walnego Zgromadzenia powodowej Spółdzielni o wyborze członków Rady Nadzorczej, osoby wybrane nie były członkami Rady i nie mogły podjąć uchwały nr 244/2011 o zmianie stawek opłat eksploatacyjnych, a zatem pozwani zgodnie z art. 4 ust. 8 u.s.m. mogą kwestionować bezpośrednio na drodze sądowej zmianę wysokości opłat, jednakże w takiej sytuacji obowiązani są do ponoszenia opłat w dotychczasowej wysokości, a więc według stawek określonych uchwałą Rady Nadzorczej nr 46/2010.

W konsekwencji Sąd Rejonowy wyliczył zaległość pozwanych według tych stawek na kwotę 1 742,76 zł i uznając, że strona powodowa wykazała za pomocą dokumentu w postaci wykazu zaległości, iż pozwani w okresie objętym pozwem nie dokonali opłat świadczeń na rzecz Spółdzielni, do których byli zobowiązani na podstawie art. 4 ust. 1 i 5 oraz art. 9 u.s.m., zasądził od nich na rzecz strony powodowej powyższą kwotę.

W wyniku apelacji pozwanych Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z 18 sierpnia 2016 r. uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji w zaskarżonej części i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że postępowanie w sprawie toczyło się zgodnie z przepisami k.p.c. o postępowaniu uproszczonym (art. 505¹ i nast. k.p.c.). Powódka wniosła pozew na urzędowym formularzu a 20 grudnia 2012 r. został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, od którego pozwani wnieśli sprzeciw również na urzędowym formularzu. Zgodnie zatem z art. 505² k.p.c. nie tylko pozew, odpowiedź na pozew, sprzeciw od wyroku zaocznego, ale i pisma zawierające wnioski dowodowe wnoszone w postępowaniu uproszczonym powinny być sporządzone na urzędowym formularzu. Tymczasem strona powodowa w odpowiedzi na sprzeciw wniesionej w zwykłym piśmie procesowym zgłosiła wnioski dowodowe, które Sąd Rejonowy dopuścił i przeprowadził, z naruszeniem art. 505² oraz art. 130¹ § 1¹ k.p.c., mimo sprzeciwu pozwanych zgłoszonego w trybie art. 162 k.p.c.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji zostały poczynione w oparciu o dowody, które nie zostały skutecznie zgłoszone przez stronę powodową, a postępowanie dowodowe przeprowadzono z naruszeniem art. 505² k.p.c. oraz art. 130¹ § 1¹ k.p.c., co miało wpływ na wynik sprawy. Wskazał, że postępowanie uproszczone jest postępowaniem „formularzowym” i określone pisma, w tym wnioski dowodowe, muszą być sporządzone na formularzu urzędowym pod rygorem określonym w art. 130¹ k.p.c., którego Sąd Rejonowy nie zastosował, co skutkowało dokonaniem ustaleń faktycznych w oparciu o przedwcześnie dopuszczone dowody zgłoszone przez stronę i doprowadziło do nierozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy oraz do konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Uznał, że zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. powoduje to konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Zażalenia na powyższy wyrok wniosły obie strony.

Strona powodowa zarzuciła naruszenie: art. 386 § 4 k.p.c. przez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w sytuacji, gdy Sąd ten rozpoznał istotę sprawy, a wydanie wyroku nie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości; art. 505¹² § 3 k.p.c. przez nie oddalenie apelacji pozwanych w sytuacji gdy, mimo naruszenia przepisów postępowania będącego podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego, wyrok Sądu Rejonowego odpowiada prawu; art. 505⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. przez uwzględnienie apelacji pozwanych na podstawie zarzutu naruszenia przepisów postępowania: art. 505² k.p.c. w sytuacji, gdy naruszenie to nie miało wpływu na wynik sprawy.

Pozwani zarzucili naruszenie art. 386 § 1 i 4 k.p.c. polegające na uchyleniu wyroku Sądu Rejonowego, w sytuacji gdy Sąd drugiej instancji powinien zmienić wyrok przez oddalenie powództwa w całości wobec nie wykazania przez powódkę zasadności roszczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że ze względu na szczególne ukształtowanie apelacji w postępowaniu uproszczonym (art. 505¹- 505¹⁴ k.p.c.), odmienne niż w przepisach ogólnych (art. 367 - 391 k.p.c.), zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest w postępowaniu uproszczonym niedopuszczalne (porównaj postanowienia z 26 lutego 2015 r. III CZ 7/15, OSNC 2015/6/79 i z 17 kwietnia 2015 r. III CZ 15/15, OSNC-ZD 2016/3/56).

W pierwszej kolejności zatem wymaga rozważenia, czy wniesione zażalenia od wyroku kasatoryjnego Sądu Okręgowego z 18 sierpnia 2016 r. są dopuszczalne, a więc, czy sprawa toczyła się w postępowaniu uproszczonym.

W świetle przepisów k.p.c. o postępowaniach odrębnych, postępowanie uproszczone, nakazowe i upominawcze nakładają się na siebie, w konsekwencji czego w trybie uproszczonym może być prowadzone także postępowanie upominawcze i nakazowe.

Rozpoczęcie rozpoznawania sprawy w postępowaniu uproszczonym powinno być zawsze poprzedzone zbadaniem przez przewodniczącego, w jakim trybie sprawa powinna być rozpoznana i czy podlega rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym oraz wydaniem przez przewodniczącego zarządzenia na podstawie

art. 201 § 1 k.p.c. o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu uproszczonym. Ponieważ zarządzenie takie nie jest wiążące dla sądu, również sąd obowiązany jest wydać w tym przedmiocie odpowiednie postanowienie. Dotyczy to postępowania zarówno przed sądem pierwszej instancji, jak i postępowania przed sądem drugiej instancji. Jest to niezbędne z uwagi na konieczność zapewnienia gwarancji procesowych stronom ze względu na to, że postępowanie uproszczone charakteryzuje się znacznym sformalizowaniem oraz istotnymi odrębnościami i ograniczeniami w zakresie uprawnień procesowych stron, przysługujących im środków zaskarżenia oraz sposobu ich rozpoznania i ich skutków. Dotyczy to m.in. konieczności zgłaszania dowodów na formularzu urzędowym (art. 505² k.p.c.), odrębności w postępowaniu apelacyjnym, w tym także co do składu orzekającego sądu drugiej instancji (art. 505⁹ - 505¹³ k.p.c.), niedopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym (art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c.) oraz niedopuszczalności w postępowaniu uproszczonym zażalenia do Sądu Najwyższego przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. na kasatoryjny wyrok sądu drugiej instancji.

Z tych przyczyn wydanie przez przewodniczącego oraz sąd orzekający na podstawie art. 201 § 1 k.p.c. zarządzenia i postanowienia o rozpoznaniu sprawy w trybie uproszczonym jest konieczne. Jeżeli zarządzenie takie ani postanowienie nie były wydane, należy uznać, że sprawa nie została rozpoznana w postępowaniu uproszczonym (porównaj postanowienie Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2004 r., I PZP 1/04, OSNP 2005/5/67 oraz uchwałę z 19 kwietnia 2007 r., III CZP 11/07, OSNC 2008/2/23).

W rozpoznawanej sprawie zarządzenia takie ani postanowienia nie zostały wydane w Sądzie pierwszej ani drugiej instancji. Oznacza to, że postępowanie toczyło się w zwykłym trybie, a nie w trybie postępowania uproszczonego.

W tej sytuacji należy uznać, że stronom przysługuje przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego na kasatoryjny wyrok Sądu drugiej instancji.

Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, zakres kognicji tego Sądu przy rozpoznawaniu zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ograniczony jest

do wyłącznie formalnej kontroli, czy rzeczywiście zachodziły w sprawie wskazane przez sąd drugiej instancji przesłanki uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji na podstawie art. 386 § 2 i 4 k.p.c.. Jeżeli wskazaną przez sąd drugiej instancji przyczyną wydania wyroku kasatoryjnego była przesłanka przewidziana w art. 386 § 4 k.p.c., a więc nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, badaniu przez Sąd Najwyższy podlega tylko to, czy rzeczywiście sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, w rozumieniu tego przepisu, a więc nie zbadał i nie rozstrzygnął merytorycznie zgłoszonego w sprawie roszczenia lub merytorycznych zarzutów pozwanego (porównaj m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41 i z 7 grudnia 2012 r., II CZ 152/12, niepubl. oraz wyrok z 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22).

Ta podstawa uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji niewątpliwie w sprawie nie wystąpiła, bowiem Sąd Rejonowy rozpoznał i orzekł merytorycznie o zgłoszonym roszczeniu, jak również rozpoznał i ocenił merytorycznie wszystkie zarzuty pozwanych.

Nie wystąpiła także druga wskazana przez Sąd Okręgowy przesłanka uchylenia wyroku Sądu Rejonowego, a więc konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Po pierwsze w sytuacji, gdy jak wskazano wyżej, brak podstaw do uznania, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji toczyło się w trybie uproszczonym, nie było również podstaw do stosowania ograniczeń dowodowych przewidzianych w art. 505² k.p.c., a zatem należy uznać, że strona powodowa w prawidłowy sposób zgłosiła wnioski dowodowe, a Sąd Rejonowy nie naruszył wskazanych przez Sąd Okręgowy przepisów art. 505² i art. 130¹ § 1¹ k.p.c. przy przeprowadzaniu postępowania dowodowego. Nie jest zatem konieczne ponowne przeprowadzenie postępowania dowodowego w tym zakresie.

Po wtóre należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy poczynił ustalenia faktyczne i wydał wyrok między innymi w oparciu o dopuszczony na rozprawie 27 lutego 2015 r. dowód z dokumentu w postaci wykazu zaległości pozwanych, sporządzonego przez stronę powodową i zgłoszonego przez nią na formularzu

urzędowym stanowiącym pozew i załączonego do tego pozwu. Nawet zatem przy błędnym przyjęciu, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji toczyło się w trybie uproszczonym, dowód ten należało uznać za zgłoszony prawidłowo, przy zachowaniu wymagania przewidzianego w art. 505² k.p.c., a zatem nie wymagający powtórzenia. Był to w zasadzie najistotniejszy i jedyny dowód na podstawową, sporną w sprawie okoliczność faktu istnienia zadłużenia pozwanych. A zatem nawet przy przyjęciu, że konieczne było ponowne przeprowadzenie dowodów zgłoszonych przez stronę powodową w odpowiedzi na sprzeciw, nie oznaczało to konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., skoro niewątpliwie prawidłowo przeprowadzono postępowanie dowodowe w zakresie dowodu zgłoszonego w pozwie i był to istotny dowód, na którym oparty został wyrok Sądu pierwszej instancji rozstrzygający sprawę co do istoty.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że nie zachodziły wskazane przez Sąd drugiej instancji przesłanki art. 386 § 4 k.p.c. uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Niezależnie od tego Sąd Najwyższy zgodnie z art. 378 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. obowiązany jest wskazać z urzędu, że z powodu rozpoznania przez Sąd Okręgowy niniejszej sprawy w trybie uproszczonym w składzie jednoosobowym, mimo że w sprawie na żadnym etapie postępowania nie zostało wydane na podstawie art. 201 § 1 w zw. z art. 13 § 1 k.p.c. zarządzenie ani postanowienie o jej rozpoznaniu w tym trybie, doszło do nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji z przyczyn wskazanych w art. 379 pkt 4 k.p.c..

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przez Sądem drugiej instancji w zakresie dotkniętym nieważnością i pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

aj